

Fiësta

Ontstaan, achtergronden en verloop van de feesten
in de provincie Alicante

Fiësta

Feesten in de provincie Alicante

Hugo Renaerts

Voorwoord

Feesten zijn in Spanje een instituut, een heilige gebeurtenis, een feest bijwonen een aangename verplichting waar men niet omheen kan.

Mijn landgenoot Hugo Renaerts, ervaren auteur en groot kenner van de Costa Blanca en Spanje, weet dit wel. Zijn boek opent voor ons een wereld van vele bekende en onbekende feesten, een gids voor wie het authentieke Spanje wil leren kennen.

Men moet weten dat het Spaanse kalenderjaar loopt op het ritme van de verschillende feesten en vieringen. Of het nu religieuze of profane feesten zijn, feesten in kleine dorpjes of grote steden, historisch of modern, allen spruiten ze voort uit een cultuur en volkstradities die een enorme rijkdom tonen.

Zo'n feest bijwonen leert ons Spanje en zijn bevolking beter kennen, zijn geschiedenis, zijn legenden, zijn tradities, zijn mythen, zo verschillend in ieder landsdeel. Zo'n feest leert ons de sterke sociale aspecten, de goedgehumeurdheid en de generositeit van de Spanjaarden kennen en waarderen.

Hugo Renaerts duikt niet alleen in de geschiedenis of de legenden, maar heeft het ook over de culinaire aspecten die aan vele feesten verbonden zijn en zo leren we de typische gerechten kennen als coca, roscón, horchata, bunyols...

De geest van feestvieren kent geen grenzen en de Belgen zijn op dat gebied ook wel sterk in de weer. Met onze Spaanse of Belgische vrienden deelnemen aan zo'n feest is een geweldige belevenis en de auteur geeft u aardig wat tips op dat gebied. Met veel precisie en enthousiasme heeft de schrijver zijn belevenissen op papier gezet, vergezeld van achtergronden over het ontstaan en de evolutie van de feesten.

Ook een feest om te lezen.

Dominique Schoofs
Belgisch consul in Alicante

Onuitputtelijke feestkalender

Wie Spanje zegt, zegt zon en stranden.

Maar de insider die Spanje beter heeft leren kennen of die er woont, is al snel doordrongen van zee, zon en strand. Voor hem of haar is Spanje synoniem geworden van feesten. In geen enkel ander land worden zoveel feesten gevierd als in Spanje en sommige feesten zijn beroemd geworden, zoals San Fermín in Pamplona, de Fallas in Valencia, de processies van de Goede Week, de Moros y Cristianos, de Hogueras van San Juan in Alicante...

Maar daarnaast zijn er de talloze provinciale en dorpsfeesten, een eindeloze rij van evenementen met vooral veel geknal, want na Japan is Spanje het lawaaierigste land ter wereld en dat zullen de hier wonende buitenlanders graag beamen.

Omdat wijzelf in de provincie Alicante wonen, hebben wij in die provincie bijna alle feesten meegemaakt. In dit boek negeren we de meeste grote steden, al mogen we enkele niet verwaarlozen, maar beschrijven we feesten in kleinere dorpen of steden, waar de bewoners nog nauw met elkaar verbonden zijn en waar de feestvreugde even hoog oploopt dan in de grote steden.

Maar we vergeten niet die grote feesten te vermelden in de belangrijkste steden waar ze worden gehouden, met hun ontstaan en hun achtergronden. Een vaak verrassende reis met als hoofdpersonages vooral heiligen, want die vormen in bijna alle gevallen de reden om feest te vieren.

Ondertussen zijn vele feesten opnieuw ingevoerd of werden ze uitgebreid, want de oorspronkelijke bedoeling, het eren van een heilige of het reconstrueren van een traditie of belangrijke gebeurtenis, is ondertussen uitgegroeid tot een commerciële happening, het aantrekken van toeristen, terwijl ook de onderlinge naijver tussen buurdorpen en steden zijn rol heeft gespeeld in deze nog steeds durende feestexplosie.

We nodigen u uit om de reis door de feestvieringen mee te beleven en u er wellicht toe aan te zetten om een van die feesten persoonlijk bij te gaan wonen, voorzien van de nodige achtergrondinformatie om bepaalde onderdelen beter te begrijpen.

De auteur

Inhoud

De ‘Reyes Magos’, de Spaanse Sinterklazen	11
Gezegend zij uw muilnier	26
Vuren ter ere van Sint Jan	34
Moros y Cristianos, het gevecht dat op voorhand beslist wordt	42
Virgen del Rocío, de grootste Spaanse bedevaart	53
Stierenrennen, niet alleen in Pamplona	63
Bedevaart naar de grot van San Pascual	69
Corpus Christi, de dansende processie	75
Een reusachtige belevenis in Torrevieja	86
Santa Faz, het gelaat van een bedevaart	93
Virgen del Carmen, van de berg naar de zee	99
De wondervinger van San Vicente	107
De dans van de Moorse koning in Agost	115
Meikruisen, een religieuze bloemenweelde	121
Fallas, een kapitaal gaat in vlammen op	125
Brood als hoofdtooi	135
De meeloorlog van Ibi	142
De oudste koningen van Spanje	150
De Goede Week, opeenhoping van processies	156
De aangespoelde Maagd die werelderfgoed werd	164
Maagd, maagder, maagdst	170

De ‘Reyes Magos’, de Spaanse sinterklazen

Vol verwachting klopt hun hart. Het hart van de Spaanse kinderen. Niet op 5 december in afwachting van de brave sint, zoals het hart van de Nederlandse en Vlaamse kinderen, maar op 5 januari, want dan komt ‘hun sint’, al zijn het drie sinten, de Drie Koningen, de ‘Reyes Magos’, letterlijke vertaald de ‘magische koningen’.

Net als onze sint komen ze geschenken brengen, die enkele dagen daarvoor door de kinderen op een lijstje werden gezet en overhandigd werden aan de koninklijke page, die in ieder dorp en iedere stad die briefjes komt ophalen om ze aan hunne masjesteiten te overhandigen. Of aan...

Die komen dan inderdaad met hun geschenken, niet stiekem door de schoorsteen maar met veel vertoon, op de avond van 5 januari met de cadeautjes aandraven. De manier waarop ze komen hangt af van de plaats. Ze kunnen gewoon op hun paarden of soms zelfs kamelen statig het dorp binnenrijden, vergezeld door hun onafscheidelijke zwarte knechten de plaatselijke fanfare, maar ze kunnen ook opteren voor een helikopter en in de ‘plaza de toros’ landen in grote steden, want ze zijn helemaal niet gekant tegen de vooruitgang; ze kunnen arriveren met de trein of de boot of op praalwagens. In grote steden als Madrid, Barcelona of Alcoy worden ze onthaald met veel eerbetoon en is hun intocht een spektakel, een kleurrijke optocht die uren duurt en tal van folkloristische ingrediënten bevat.

Er zijn nog andere verschillen met onze Sinterklaas. Ze komen in de vooravond van 5 januari en verdwijnen diezelfde nacht rond middernacht spoorloos tot volgend jaar. Ze zetelen geen maand lang in grootwarenhuizen, nee, ze zijn slechts enkele uren zichtbaar, maar precies die korte tijdsperiode maakt van hun aanwezigheid één groot feest. Uren op voorhand staan de kinderen al langs het traject in de grote steden, om zeker maar op de eerste rij te staan als de drie grote kindervrienden voorbij komen. Je ziet ze tenslotte maar één keer en dan nog heel kort, dus loont het de moeite om het geduld op de proef te stellen.

De Drie Wijzen uit het Oosten, zoals ze bij ons bekend zijn, zijn traditioneel de drie koningen die het kindje Jezus kwamen aanbidden in Bethlehem en geschenken brachten die iedereen ondertussen kent: goud, wierook en mirre.

De evangelisten spreken echter alleen maar van ‘wijzen’, van ‘magos’, maar ze hebben geen namen genoemd en ook niet vermeld dat het koningen waren. Het was pas vele eeuwen later dat ze tot koningen werden gebombardeerd en namen kregen.

Volgens sommige katholieke bronnen waren het afgevaardigden van andere religies, van volkeren uit de streek, als voorbode van al de volkeren die het christelijke geloof mettertijd zouden aanvaarden.

De Spaanse benaming ‘magos’ zou komen van het Latijnse ‘magi’, dat dan weer overgenomen was van het Griekse ‘magoi’, dat afstamde van het Perzische ‘magushu’, dat... maar het zou ons te ver leiden om de oorsprong van het woord te gaan opzoeken en dat is ook niet relevant.

De komst van de drie wijzen wordt vermeld in het Nieuwe Testament, hoewel het alleen de evangelist Mattheüs was die hen aanhaalde, al geeft hij geen aantal en geen namen. Volgens hem zouden ze de ‘ster die bleef stille staan’ hebben gevolgd en zochten ze de koning der joden die net geboren was in Jeruzalem, maar de ster leidde hen naar Bethlehem, waar ze hun gaven konden overhandigen.

Bethlehem is in het Spaans ‘Belén’ en dat is in Spanje ook een doorgewone meisjesnaam. In Spanje zijn er, vooral voor de meisjes, een groot aantal namen die in dit land heel gewoon zijn, maar die heel raar klinken als we ze zouden vertalen in het Nederlands. Kennen we bij ons een meisje dat Bethlehem heet? Of Pijn? (Dolores). Of Dauw (Rocío). Of Maagd? (Purísima). Of Sneeuw? (Nieves). En zo zijn er nog talloze andere namen die allemaal een reële betekenis hebben, maar ze allemaal opsommen zou ons te ver leiden. Laat ons bij de koningen blijven.

We waren aanwezig bij de intocht van die drie wijzen in Polop. Polop de la Marina is een klein stadje, vanuit Benidorm of Altea een beetje het binnenland in. Een stadje dat bekend is om zijn bronnen. Bronnen die water geven dat uit de nabijgelegen sierra de Aitana komt, de hoogste bergketen van de provincie Alicante. We vinden er nog een klein maar charmant oud stadsdeel bij de kerk en op een heuvel, waar eens het Arabisch kasteel stond, ligt het oude kerkhof. Zowel het kasteel als het kerkhof zijn nu een ruïne, maar vanaf deze plek heeft men een mooi uitzicht. Even langs de calvarieweg de heuvel oplopen om met onze stoffelijke ziel van de omgeving te genieten, mogen we niet versmaden.

De kant van de Aitana die naar Polop gericht is, is officieel de berg Ponoeh, door de schrijver Gabriel Miró, die hier een tijd verbleef, als de 'slapende leeuw' beschreven. Ik heb die berg vaak staan bekijken en me steeds verbaasd over de fantasie van Miró. Nooit heb ik in die rotsmassa een slapende leeuw kunnen ontdekken. Misschien had Miró, toen hij die vergelijking maakte, net iets te veel van de plaatselijke wijn geproefd, maar hij heeft het geschreven en Miró is een bekende schrijver, dus het zij zo! Als Mattheus zegt dat er wijzen bij de kribbe kwamen, dan wás dat zo en als Miró zegt dat de Ponoeh op een slapende leeuw lijkt, mag niemand daar zijn twijfels over hebben. Maar terwijl ik daar sta en de menigte observeer die met de minuut aangroeit, heb ik tijd om te mediteren over slapende leeuwen en wijzen die al dan niet uit het oosten kwamen. En of die nu al dan niet een ster volgden en goud, wierook of mirre brachten, het zal die miljoenen Spaanse kinderen een zorg zijn. Het enige wat ze op dat moment in relatie tot het verhaal zouden kunnen verzinnen is: voor mij geen goud, wierook of mirre, ik heb wat anders gevraagd.

Volgens interpretaties die later werden gegeven, waren de drie wijzen afkomstig uit Europa, Azië en Afrika, meer bepaald als vertegenwoordigers van die continenten. In het laatste boek dat paus Benedictus XVI schreef over Jezus, 'De Jeugd van Jezus', alsof hij er zelf bij was geweest, meent hij dat de drie wijzen wellicht niet uit het oosten kwamen, maar uit Tartessus, een historisch gebied tussen de zuidelijke Spaanse provincies Huelva, Cádiz en Sevilla. Ze zouden op kamelen gekomen zijn, hoewel die toen nog niet aanwezig waren in Spanje en ze zouden ook de os en de ezel hebben meegebracht. Science fiction in het verre verleden.

De secretaris-generaal van de Episcopale Conferentie, monseigneur Juan Antonio Martínez Camino, verklaarde echter dat de paus niet zegt dat de drie wijzen Andaloesiërs waren, wat Spanje een bevoorrechte plaats zou bezorgen in de katholieke wereld, maar alleen zoekers naar de waarheid. Ze vertegenwoordigden de mensheid uit alle werelddelen, maar in die tijd was de westelijke grens van de wereld het Andaloesische Tartessus. De oorsprong van de stad is in legenden gehuld maar ze bestond bijna zeker al in het tweede millennium voor Christus. In de Bijbel komt de stad voor onder de naam Tarsis.

Er is geen enkel Spaans kind met een normaal IQ dat niet de namen kent van de weldoeners. Ze hebben dan ook ieder hun eigen karakteristieken en de kinderen kunnen ze één voor één aanwijzen en hun namen noemen. Niemand weet hoe ze aan die namen kwamen en wie ze gaf. De eerste referenties vinden we in de vijfde eeuw in twee teksten. In de 'Excerpta latina bárbari' worden ze Melichior, Gathaspa en Bithisarea genoemd en in een Armeens evangelie vinden we ze terug als Balthazar, Melkon en Gaspard.

De eerste keer dat we de namen zien in onze westerse wereld is in de kerk van San Apolinar Nuovo in het Italiaanse Ravenna. Op een fries zien we een mozaïek uit het midden van de zesde eeuw met een processie van maagden, geleid door drie mannen, gekleed volgens de Perzische mode en hun namen worden genoemd: Gaspar, Melchior en Balthassar...

Terwijl de kinderen langs de kant van de weg steeds nerveuzer en luidruchtiger worden en steeds minder in de hand kunnen gehouden worden door ouders die al even vol verwachting en reikhalzend kijken in de richting vanwaar de stoet moet opduiken, hebben we nog even de tijd om ons verder te verdiepen in deze drie figuren en hoe ze ondertussen in de hele katholieke wereld worden aanbeden, geëerd en gevierd. Dat wil niet zeggen dat al die kinderen, die hier steeds ongeduldiger het grote moment afwachten, katholiek zijn. De komst van de Reyes Magos heeft niets te maken met geloof. Niet meer. Het heeft alleen nog maar te maken met geschenken die zo dadelijk, en hoe sneller hoe liever, zullen uitgedeeld worden door deze kindervrienden. Net als met Kerstmis. Kinderen die geen goud, wierook of mirre gevraagd hebben, maar computers, mobiele telefoons, een iPad en videospelletjes. In hun kinderlijke onschuld zouden ze graag dat goud ruilen voor een recent videospelletje.

Mettertijd is in de katholieke landen de traditie ontstaan om de feestdag van de Drie Koningen te vieren op 6 januari, in Spanje een officiële feestdag. Maar niet alleen in Spanje. Ook in Argentinië, Mexico, Puerto Rico, Paraguay en Uruguay, delen van Duitsland, Oostenrijk, Kroatië, Slowakije, Finland, Italië, Liechtenstein, Zweden en delen van Zwitserland.

Dat komt heel goed uit, want dan heeft men die dag voldoende tijd om de nieuwe geschenken te proberen. Wie dan in Spanje de 'route van de vuilniscontainers' maakt, merkt het wel.

Het is een van de routes die nog niet werden uitgezet, maar ze loont de moeite, ten minste één keer per jaar. Aan de hand van de weggegooiden verpakkingen kan men zien hoeveel geld er werd besteed aan dit feest voor de kinderen. De koningen komen toch maar één keer per jaar, niet? Mag het dan?

Een gemurmel gaat door de menigte, een gemurmel dat aanzwelt tot kreten van verwachting, die aanzwellen tot een triomfantelijk gejoel van uitgelaten kinderen. Men hoort de trommels in de zijstraat. Ze kunnen niet ver meer zijn. Ze gaan komen... daar zijn ze!!

Voorop zwart geschminkte trommelaars in een middeleeuws pak, die met veel geroffel de komst van de weldoeners aankondigen. Daarachter een optocht van meisjes en vrouwen, gekleed naar de mode van een niet definieerbare eeuw maar wel heel kleurrijk en met nauwsluitende maillot die hun lichamelijke anatomie verraadt, want voor de vaders is het ook feest, en die brandende fakkels dragen. Dan een fanfare en de halzen worden steeds verder uitgerokken.

Naast mij staat een Spaanse familie met twee ongeduldige kinderen. Een meisje van ongeveer vijf jaar en een jongetje van zeven en je voelt dat hun hart vol verwachting klopt. De moeder tracht hen nog wat op te juttan, voor zover dat nodig is, door om de haverklap te verklaren dat 'ze nu gaan komen'. De vader heeft, na de optocht van de fakkeldragende schoonheden, het allemaal al bekeken en staat wat glimlachend mee de familie uit te beelden.

"Wat heb je aan de koningen gevraagd?" vraag ik het meisje?

Ze bekijkt die grote vreemde buitenlandse vrijpostige meneer met grote ogen en vlijt zich dan tegen de jeans van mama aan om bescherming te zoeken. Zie ik er zo agressief uit?

"En jij?" probeer ik bij het jongetje.

"Een skateboard."

Het komt er resoluut uit. Hij heeft het volste vertrouwen in de koningen.

"Maar ben je braaf geweest het afgelopen jaar?" waag ik.

Hij kijkt naar zijn vader. Die doet even een teken met de hand, een bekend gebaar dat wil zeggen dat hij de nodige twijfels heeft over de braafheid van zijn nageslacht.

"Maar ik krijg wél mijn skateboard!"

Even twijfelt hij, maar kijkt dan hoopvol naar zijn vader.

"Niet, papa?"

Hij weet al duidelijk van wie hij het moet verwachten, maar speelt zijn rol nog behoorlijk mee en schuift het op de koningen. Hoe lang nog?

Hij heeft trouw de brief aan de koningen geschreven en aan de page overhandigd, zoals verwacht wordt van alle brave Spaanse kinderen, maar hij weet blijkbaar drommels goed waar dat skateboard vandaan komt en wie voor de financiële kant van de zaak opdraait.

Ik heb me eens een keer afgevraagd wat zo'n page nu met al die brieven doet. Zwiept hij ze meteen in de vuilnisbak of opent hij ze thuis bij de open haard en met een glaasje wijn, om zich samen met zijn vrouw te verkneukelen in de wensen en meer dan waarschijnlijk spellingsfouten van de Spaanse prille jeugd. Want dat hij die brieven niet aan één of andere koning gaat overhandigen staat als de bekende paal boven water.

En wat gebeurt er met de brieven die met de post worden verzonden, netjes gefrankeerd zoals het hoort? Waar komen die terecht? Misschien is er ook wel een postbeambte die thuis een open haard, een fles wijn en een vrouw heeft.

De moderne tijden hebben echter ook hun intrede gedaan. Nu kan men ook naar de koningen mailen. Kinderen van deze tijd leren trouwens sneller schrijven op een toetsenbord dan met een balpoint.

En jawel, daar komen ze! Alle drie achter elkaar op heuse kamelen, zoals de traditie het wil. Polop is blijkbaar een uitverkoren dorp, want kamelen in Spanje zijn schaars en duur om te huren. Al zijn in het naburige Benidorm wel enkele dierparken waar de bultige dieren gehuurd kunnen worden.

De telgangende dieren worden ieder door hun eigen oppas aan de teugel door de smalle straten geloodsd en ze lijken niet eens te schrikken van die massa en het lawaai. Stoïcijns aanvaarden ze hun lot, zoals ze dat al eeuwen doen. De koningen wuiven vriendelijk en glimlachend afwisselend naar links en naar rechts. Alleen is het duidelijk dat Melchor niet zoveel vertrouwen heeft in het rijdier onder hem. Zijn glimlach is gemaakt en geforceerd en kan nauwelijks zijn onrust verbergen en zijn armen zwaaien met minder animo dan die van zijn twee reisgezellen. Af en toe werpt hij een blik op de man die de kameel leidt, een blik die zegt 'je hebt hem toch in de hand, niet?', maar die man loopt rustig naast het rijdier. Zijn vertrouwen is volmaakt.

Af en toe grabbelen Balthazar en Gaspar in een zak, die naast hen bengelt, halen er een handvol toffees uit en strooien die kwistig tussen de menigte. Voor een ogenblik vergeten de kinderen hun verwondering en werpen zich op de plek waar de toffees gevallen zijn, benen en voeten van volwassenen niet ontziend. Melchor wil wel, maar de angst om uit het zadel te vallen is groot en slechts één hand gaat de zak in om de snoepjes dan met een rustig gebaar dichtbij te laten vallen, gereed om bij het minste onraad van de kameel te springen en de twee voeten veilig op moeder aarde te zetten.

Vlak achter de kamelen loopt een personeelslid van het gemeentebestuur met een bezem en een plastic mand die hij achter zich aansleept. Zijn taak is duidelijk: als een van de kamelen niet kan wachten met een grote boodschap en die ongegeneerd op het Polopse asfalt deponeert, moet deze man er voor zorgen dat de zaak zo snel mogelijk in de doofpot wordt gestopt, in dit geval de plastic mand, maar zo te zien hebben de drie kamelen tot nu toe hun behoefte kunnen onderdrukken, zodat de man een beetje apatisch en nutteloos zijn overuren loopt te verdienen.

Achter de stoet loopt iedereen mee naar de Plaza. Daar staan op een podium drie tronen opgesteld, voor iedere koning één, zoals u begrijpt. Ik loop al een eind vooruit, probeer me tussen die deinende massa zo snel mogelijk naar het plein te begeven om nog vóór hunne majesteiten ter plaatse te zijn. Ik presteer het.

Nu komt één van de spannendste momenten: ik wil zien hoe deze statige figuren er in slagen om zonder gezichtsverlies van hun majesteitelijke waardigheid van die hoogte op de begane grond terecht te komen. Maar de kamelen zijn goed getraind. Op een teken van de begeleider gaan ze door de voorpoten. Als ze nu hun kop nog zouden leggen in de richting van Mekka zou je zweren dat ze écht uit het oosten kwamen. Het maakt de koningen een stuk gemakkelijker, maar ook nu is het Melchor die het minste vertrouwen heeft en het zou me niet verwonderen dat hij achter zijn vermomming lijkkleek is. Maar geholpen door de begeleider zakt hij tenslotte een beetje stutelig naar lagere regionen en met een zucht van opluchting kijkt hij naar de veel comfortabeler troon die daar op hem wacht.

Nu lopen ze de enkele trappen op naar hun troon. Even is er verwarring omdat Gaspar en Balthazar hun oog op dezelfde troon hadden laten vallen, maar professioneel lossen ze dat op met een beleefde handbeweging, die respect voor elkaar moet voorstellen. Eenmaal veilig op de troon vertoont ook Melchor zijn liefste glimlach en nu worden de kinderen ontvangen en mogen ze een handje geven en met de hand op het hart – figuurlijk dan – jokken dat ze het afgelopen jaar braaf, maar dan ook héél braaf zijn geweest en dat, als er iemand een cadeau waardig is, zij het zijn. Maar eenmaal dat geschenk in handen bestaan voor hen de koningen niet meer en ze hollen met hun verkregen cadeau blij het podium af om ergens op een min of meer veilige plek de verpakking stuk te scheuren en in stille aanbidding te kijken naar datgene waarnaar ze al zo lang hebben uitgekeken.

Terug thuis zet ik het televisietoestel aan. De reporter ter plaatse verklaart dat de optocht van de koningen in Madrid al in de helft is. Hij is tenslotte nog maar anderhalf uur aan de gang. Deze ‘cabalgata’ vertoont alles wat een circus kan bieden. We zien nog net een groep choreografisch opgeleide meisjes in smurfenpakken de hoek omdraaien en reeds verschijnen de eerste olifanten, speciaal uit het dierenpark gehaald om hier mee te defileren. Ze worden gevolgd door een hoopje clowns, dat de aandacht van de kinderen tracht vast te houden, maar die aandacht is slechts tijdelijk, want na een eerste blik gaan de ogen alweer richting hoek van de laan ginds. Komen ze nu? Komen ze dan eindelijk? Oh nee, eerst moet een jolige fanfare, begeleid door majoretten nog voor meer geduld zorgen.

Sedert de oudheid is het thema van de drie wijzen uit het oosten het onderwerp geweest van diverse kunstenaars: tekenaars, schilders, illustrators, schrijvers, dichters, beeldhouwers... De aanbidding van de wijzen is een traditie geworden voor alle grote schilders. Maar het was pas in de veertiende eeuw dat men begon met één van die wijzen als neger uit te beelden.

Andrea Mantegna, Botticelli, Giotto, Leonardp de Vinci, Bosch, Velázquez, Rubens, Durer... iedere schilder die zichzelf respecteerde moest een keer die drie wijzen uitbeelden op het ogenblik dat ze zich aanboden in de stal in Bethlhem om hun geschenken aan het kindje Jezus aan te bieden. Maar ook in de film waren ze aanwezig, vanaf 'Leven en Lijden van Jezus Christus' (1907) van Ferdinand Zecca tot aan 'De geboorte van Christus' (2006).

Zo zag Rogier Van der Weyden de aanbidding van de wijzen

Op de Plaza de los Reyes in Ibi, dat we later zullen bezoeken, in het binnenland van de provincie Alicante, hebben de drie koningen zelfs een standbeeld, een monument. Het heeft waarschijnlijk te maken met de speelgoedindustrie die de economie van deze stad beheerst vanaf het begin van de twintigste eeuw. Het monument weegt bijna zes ton en is het werk van de beeldhouwer Aureliop López Azauste. Het werd ingehuldigd op 5 januari 1974.